

«МЫЙЫН ШОЧМО ЯЛЕМ» КОНКУРСЫШ

Кандаш олык кокласе Олыкъял

Йошкар-Ола-Морко кугорно дене кудалме годым, Морко посёлкыш 10 менгым миен шуде, пурлаштыла корно деч кум менге тораште Олыкъял верланен.

Кызыт 13 суртышто 26 ег ила. Ялыштына Н.С.Мухин лүмеш тоштер уло.

Ялым йырваш вич курык чонгата авырен шога. Олык курык, Ер курык, Макар курык, Изи ден Кугу Карман курык-влак тора гычак кажне егын шинчашкышт пернат. А Кугу ер воктен кенешше-тельже калык шолеш. Ялым кок могырымат мүй пушан кандаш олык авыралын. Санденак тошто калык ялжылан Олык лүмым тушкалтен.

Марий мландын кечывалвел ужашыже пеш шукерте ожнак Галицкий корно ман-

тышто Касайын ешыже илен. Тиде вержым кызытат Тошгилем олык манынна. Касай тукым кызыт Олыкъялыште веле огыл, Россий мучкат шарлен ила. Макар курык чонгаташте шинчыше кумшо оралтыште Самуткинын ешыже верланен. Илентолын, нине кум еш кызытсе Олыкъял олмыш чумыргенит. 1834-ше ийысе перепись почеш, Царевококшайский уезд Себеусад волостын Олыкъялыштыже 24 ешыште 166

«МЫЙЫН ШОЧМО ЯЛЕМ»

КОНКУРС!

Пагалыме лудшына-влак, тендам «Мыйын шочмо ялем» конкурсыш ушнаш ұжына. Шке ялда, тудын историйже (але легенде), кушто (могай кундем, ер але энер воктен...) верланыме, мыняр ег илыме, могай тонеж-влак тушто улмо нерген кұчыкынарак возен колтыза. Могай палыме ег-шамыч тыште шочыныт да мо дене ялда молын деч ойыртемалтеш – палемдыза. Ял нерген илалше-шамыч деч йодыштса, библиотекеш миен толза. Мотор фотом ыштыза. Вес гана ты историй-влакым поген, сборникым лукташ шонена. Паша-влакым шыже марте вучена. Тек тендан ялда нерген уло тўня пален налеш.

! Конкурсыш ушнышо ег «Кутарня» газетын подписчикше лийшаш.

тыгай ешым возымо: Иван Иванов (1823), ватыже Анна, нунын эргышт Максим (23), Данил (23), Карп (12), Николай (10), Максимын ватыже – Елена, нунын ұдырышт – Ирина,

Иван Ивановшо тудын кугезе кочажын ачаже.

1858-ше ийыште Российыште кумшо перепись ойла: Себеусад волость 44 ялым ушен шога. Олыкъялыште тиде жапыште 32 суртышто

Кодшо курымын 30-40-ше ийлаштыже Олыкъялыште 74 суртышто 300 утла ег илен. Ялыште кугу шорык ферме, имне вўташте 60 имне, мўкш отар, колхозын шуко амбар-

Кугу Ачамланде сарыш 74 сурт гыч 72 рвезе ден ұдырым ужатыме. Нунын кокла гыч 50-же ұмырешлан тушакак кодыныт. Мутлан, Павловын еш гыч сарыш кайыше 5 эрге (Иван, Николай, Анатолий, Яков, Зосим) гыч иктыжат шочмо суртышкыжо пўртылын огыл.

Олыкъял шочмо элжылан пеш шуко талантан егым ончен куштен. Поэт, марий литературылан негызым пыштыше кокла гыч иктыже Н.С.Мухин. Тыштак Андрей Игнатевич Лопатин – 1930-шо ийласе Морко район милиций начальник, «Коммунизм верч» газетын редакторжо – шочын. Никифор Иванович Иванов 1950-60-шо ийлаште МАССР-ын икымше Тўвыра министрже лийын. Тудын Никифор шольжын эргыже, Александров Анатолий Александрович, Морко районысо тўвыра пўлкам вуйлатен, вара тудын эргыжар, Александр Анатольевич, ачажын пашажым умбакыже шуен. Олыкъял гыч 47 туныктышо, 7 врач да медпашаен, 5 колхоз председатель, 7 тўрлў профилян инженер, 8 учёный-агроном, зооинженер, 6 механик, 4 экономист, 36 механизатор лектыныт. Сай пашаштлан 5 ег Марий Элын почётан «Заслуженный пашаенге»

Марий мландын Царевококшайский уезд Себеусад волостын Олыкъялыштыже 24 ешыште 166 пörьен ден ұдырамаш иленит. Нунын коклаште 16-шо номер дене

Мари́й мландын ужашыже пеш шукерте ожнак Галицкий корно манмашке пурен. 1678 ийыште руш кугыжа Федор Михайловичын күштымыжō почеш переписьым эртареныт. Тушто Шале волостят ончыкталтеш, куштыжо Олыкъялат верланен. Волость Илбахтинский сотныйшко пурен. Тиде сотным тудын эргыже Ишпахта вуйлатен. Кундемыштыже 126 сурт-оралте лийын да 126 пörьен илейн. 1747-48 ийлаште угыч возымо перепись книгаште икымше гана Олыкъялын лүмжат ончыкталтеш: Олыкъялыш ең-влак 1722 ден 1748 ийлаште Шале волость гыч илаш толыныт. Тиде жапыште ялыште 29 пörьен илен. Тышке тынарак ұдырамашым ушена гын (нунын нерген сведений уке) изи ялыште 58-60 ең лийын. Тиде книга гычак пале: тышке калык Шале волость гыч толмо деч ондак ял олмышто Сергей Албахшины суртшо веле лийын улмаш. Икмыняр жап гыч кок еш ешаралтеш, но нуно икте-васышт дечын 500 метрлан тораштырак иленит. Тоштитем лүман олык серыште верланыше сур-

Мари́й мландын ужашыже пеш шукерте ожнак Галицкий корно манмашке пурен. 1678 ийыште руш кугыжа Федор Михайловичын күштымыжō почеш переписьым эртареныт. Тушто Шале волостят ончыкталтеш, куштыжо Олыкъялат верланен. Волость Илбахтинский сотныйшко пурен. Тиде сотным тудын эргыже Ишпахта вуйлатен. Кундемыштыже 126 сурт-оралте лийын да 126 пörьен илейн. 1747-48 ийлаште угыч возымо перепись книгаште икымше гана Олыкъялын лүмжат ончыкталтеш: Олыкъялыш ең-влак 1722 ден 1748 ийлаште Шале волость гыч илаш толыныт. Тиде жапыште ялыште 29 пörьен илен. Тышке тынарак ұдырамашым ушена гын (нунын нерген сведений уке) изи ялыште 58-60 ең лийын. Тиде книга гычак пале: тышке калык Шале волость гыч толмо деч ондак ял олмышто Сергей Албахшины суртшо веле лийын улмаш. Икмыняр жап гыч кок еш ешаралтеш, но нуно икте-васышт дечын 500 метрлан тораштырак иленит. Тоштитем лүман олык серыште верланыше сур-

ТУНЫКТЫШО ТУКЫМ

74 суртан Олыкъял 47 туныктышым шочыктен. Николай Семенович Мухинын уло ешыже – туныктышо коллектив. Ачаже Семен Алексеевич – туныктышо. Шкеже Октябрь революций деч ончычак Медведево район Турун школышто туныктен. Шочмо Олыкъялышке пörтылмекше, кудий Алсола да тынарак Арын школаште йочавлаклан шинчымашым пуэн. Репрессийыш логалмешкыже, Морко рабфагыште да педтехникумышто туныктымо пашажым шуен.

Н.С.Мухинын кугу ұдыржō, Нина Николаевна Мухина, 1950 ий марте Морко район Эгерсола школышто тыршен, варажым Пермь олаште руш йылме ден литературым туныктен. Роза ұдыржō 1956 ийыште Марий кугыжаныш пединститутым тунем пытарымекше, ондак Арын школышто руш йылме ден

литературым туныкта, вара пенсионер лекмешкыже – Йошкар-Оласе 22-шо номеран школышто.

Николай Мухинын изаже, Игнатий Семенович, Марпединститутын историй факультетным тунем пытарымекше, Морко кыдалаш школышто историй предметым туныкташ тўналеш.

Кугу Ачамланде сар деч вара тиде школыштак директор лиеш, вара – роно инспектор. Кугурак шольыжо Василий Петрович Мухин школышто тыршен: Морко районысо Арын, Кожлаер, Марий Кужер, Вончыдўр, Кужэгер районысо Йывансола, Сотнур районысо Кугу Корамас ден Керебеляк школаште. Марий Кужер ден Вончыдўр школаште директор лийын.

Изи шольышт, Егор Петрович Мухин, Йошкар-Оласе педтехникумым пытарымыж деч вара Арын школышто шуко ий туныктен.

нил (23), Карп (12), Николай (10), Максимын ватыже – Елена, нунын ұдырышт – Ирина, Устинья. Тиде еш гыч поэт Н.С.Мухинын тукумвожшо тўналеш. А

Ялыште кугу шорык ферме, имне вўташте 60 имне, мўкш отар, колхозын шуко амбарже, клуб, медпункт, кевыт, пожарный депо да тулеч молат лийыныт.

низатор лектыныт. Сай пашаштлан 5 ең Марий Элын почётан «Заслуженный пашаенже» лўмым нумалеш.

Н.С.Мухинын Роза ұдыржō, пелашыже – Мария Степановна, Мани ден Нина ұдырышт (шола гыч пурлашке).

Н.С.Мухинын тукум шольыжо, Ким Васильевич Мухин, Морко педтехникум деч вара У Торъял районысо Кузнеч школыш пашаш каен. Поэзийым йоратен, почеламутшо-влак тўрлō газет ден журналыште чўчкыдын лектендыт.

Мый, Сошин Лев Александрович, Н.С.Мухинын тукум шольыжо, Морко район школаште 30 ий туныктышылан ыштенам, тудын семьи-

нак почеламутым возкалш йоратем. Эргым ден ұдыремат туныктымо пашам шуктат. Татьяна Львовна Сошина кызыт Семёновка селасе школышто биологий ден химий предметлам вўда. Диана уныкам МарГУ-н 4-ше курсыштыжо физик-математик специальность дене шинчымашым пога, ик ий гычын туныктымо пашашке ушна.

Ачам, Сошин Александр Павлович, Морко Купсола школышто ту-

ныктышылан 47 ий ыштен. Трудовой книгаштыже кок пале веле: пашаш пурымыжо да лекмыже.

Шўжарем, Ираида Сошина, Марий кугыжаныш пединститутым пытарымекше, Морко район школаште марий йылме ден литератур предметлам туныктен. Н.С.Мухинын туныктышо тукумжо нигунамат огеш пыте, ешаралтын веле шога.

Лев СОШИН,
Морко район.